

የሰ/መ/ቁ.156999

ጥቅምት 27/2011 ዓ/ም

ዳኞች፡- ብርሃኑ አመነው

በዕውቀት በላይ

እንዳሻው አዳነ

ኃይሉ ነጋሽ

እትመት አሰፋ

አመልካች፡- አቶ ከበደ ተሠራ ጠበቃ ሚሊዮን አሰፋ ቀረቡ

ተጠሪ፡- የፌዴራል ጠቅላይ ዐ/ሕግ ዮሐንስ ግርማ ቀረቡ

መዝገቡ ተመርምሮ የሚከተለው ፍርድ ተሰጥቷል፡፡

ፍ ር ድ

የጉዳዩ መነሻ አመልካች ለፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት ባቀረቡት አቤቱታ በ25 ዓመት ጽኑ እሥራት እንዲቀጡ ተወስኖ ቅጣቱን በመፈጸም ላይ የሚገኙ መሆኑን ገልጸው ጥፋተኛ የተባሉበትን ሕግ የተካዉ የፌዴራል የታክስ አስተዳደር አዋጅ ቅጣቱን አሻሽሎ የወጣ በመሆኑ ከሕገ-መንግስቱ አንቀጽ 22(2)፣ ከወንጀል ሕጉ አንቀጽ 6(9) እና ከአዲሱ አዋጅ አኳያ ታይቶ ቅጣቱ እንዲቀነስላቸው ማመልከታቸው ነው። የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት የአመልካችን አቤቱታ መርምሮ በአመልካች ላይ በመጨረሻ የቅጣት ወሳኔ የሰጠው የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት ለእያንዳንዱ ጥፋት መነሻ ቅጣት በመያዝ ወሳኔ ባለማስተላለፉ ይህ ፍ/ቤት ቅጣቱን በአዲሱ አዋጅ ድንጋጌ መሠረት እንደገና ለማስላት መቸገሩን ገልጾ አመልካች አቤቱታውን ለፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት አቅርቦ መስተናገድ ይኖርባቸዋል በማለት በአብላጫ ድምጽ አቤቱታውን ባለመቀበል ወስኗል። በዚህ ወሳኔ ቅር ተሰኝተው አመልካች ባቀረቡት ይግባኝ መነሻነት ጉዳዩን የተመለከተው ፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት ይግባኝ ያስቀርባል በማለት በክርክር

ሂደት ላይ እያለ አመልካች በይቅርታ በመለቀቃቸው መዝገቡን ዘግቶታል። ሆኖም ለአመልካች የተሰጠው ይቅርታ በስህተት ነው ተብሎ በመሠረዙና አመልካች ወደ ማረሚያ ቤት የተመለሱ በመሆኑ የተዘጋው መዝገብ ተከፍቶ እንዲንቀሳቀስ አመልካች ጠይቀዋል።

ተጠሪ በአመልካች በአቤቱታ ላይ መልስ እንዲሰጥበት የተደረገ ሲሆን አመልካች በራሳቸው የተውጡን ይግባኝ መልሰው እንዲንቀሳቀስ ማድረግ አይችሉም። አመልካች የይግባኝ ቅሬታው መሰረዙን ካወቁና ወደ እስር ቤት ከተመለሱ ከፃ ወር በላይ የሆነው በመሆኑ አመልካች መዝገቡ እንዲንቀሳቀስ ያቀረቡት ምክንያት በቂና አሳማኝ ባለመሆኑ ጥያቄው ወድቅ ይደረግልን በማለት ተከራክሯል።

የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት ጉዳዩን መርምሮ የወ/መ/ሕ/ሥ/ሥ ለሁሉም ጉዳዮች የጊዜ ገደብና በቂ ምክንያት ያለው መሆኑ ሲታይ የተዘጋው መዝገብ እንዲንቀሳቀስ ለማድረግ በጊዜ ገደብና በበቂ ምክንያት ተደግፎ ሊቀርብ የሚገባው በመሆኑ አመልካች መዝገቡ ከተዘጋ ከ8 ወር በላይ ቆይቶ የተዘጋው መዝገብ ይንቀሳቀስልኝ በማለት ያቀረበው ጥያቄ በቂ ምክንያት በሌለው ሁኔታ የቀረበ በመሆኑ ተገቢነት የለውም በማለት የአመልካችን አቤቱታ ወድቅ በማድረግ መዝገቡን ዘግቶታል። የሰበር አቤቱታው የቀረበው ይህን ትዕዛዝ በመቃወም ነው።

የአመልካች የሰበር አቤቱታ መሠረታዊ ይዘት፡- የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት በትዕዛዙ ላይ እንዳሰፈረው በዚህ አግባብ የተዘጋ መዝገብ በምን ያህል ጊዜ መከፈት እንዳለበት በሥነ-ሥርዓት ሕጉ ላይ አልተመለከተም። አመልካች ይቅርታው ከተሰረዘባቸው በኋላ ያለአግባብ የተሰረዘባቸው መሆኑን በመጥቀስ የይቅርታ አዋጁ ባስቀመጠው አግባብ አቤቱታ ለሚመለከተው አቅርቦት ወጤቱን ሲጠባበቁ ብዙ ጊዜ ወስደዋቸዋል። አቤቱታ የቀረበለት አካል ፈጥኖ መልስ ሰጥቷቸው ቢሆን ኖሮ የይግባኙ መዝገብ እንዲንቀሳቀስ ወዲያውኑ ማመልከት ይችሉ ነበር። የሥነ-ሥርዓት ሕግ በራሱ ግብ ካለመሆኑም በላይ በጭፍጫፌ የሥነ-ሥርዓት ጉዳዮች መሠረታዊ የሆነ የተከሳሽ መብት ሊነካ አይገባም። ስለሆነም ፍ/ቤቱ የፈጸመው መሠረታዊ የህግ ስህተት በመሆኑ ወሳኔው ተሸሮ ይግባኙን ተመልክቶ እንዲወስን ይመለስለት የሚል ነው።

የአመልካች አቤቱታ ተመርምሮ አመልካች አዋጅ ቁጥር 286/94 አንቀጽ 96 እና 97(3)ን ተላልፈው ወንጀል ፈጽመዋል ተብሎ የጥፋተኝነትና የቅጣት ወሳኔ ከተላለፈባቸው በኋላ ጥፋተኛ የተባሉበት አዋጅ በአዋጅ ቁጥር 983/2008 ስለተሻሻለ በወ/ሕ/አንቀጽ 6 እና 9(1) እንዲሁም በኢ.ፌ.ዴ.ሪ. ሕገ-መንግስት አንቀጽ 22(2) መሠረት የተወሰነባቸው ቅጣት እንዲሻሻላቸው ለስር ፍ/ቤት አቤቱታ አቅርበው ወድቅ ሲደረግባቸው አመልካች ለፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ አቅርበው በመታዩት ላይ እያለ አመልካችን መንግስት በይቅርታ የፈታቸው በመሆኑ የይግባኝ መዝገቡ እንዲዘጋገባቸው ባቀረቡት አቤቱታ መነሻነት መዝገቡ ከተዘጋ በኋላ መንግስት ለአመልካች ሰጥቶ የነበረውን ይቅርታ በማንሳቱ እና አመልካች ወደ እስር በመግባታቸው ምክንያት የተዘጋው የይግባኝ መዝገብ ተከፍቶ እንዲታይላቸው ያቀረቡትን አቤቱታ ይህን የሚከለክል ግልጽ ሕግ መኖሩ ሳይገለጽ አቤቱታው ወድቅ የተደረገበትን አግባብነት ለመመርመር ሲባል ጉዳዩ ለሰበር ያስቀርባል የተባለ ሲሆን ግራቀኝ መልስና የመልስ መልስ በጽሁፍ በማቅረብ ተከራክረዋል።

ተጠሪ የሰጡት መልስ ይዘት በአጭሩ፡- አመልካች መዝገቡን ያስዘገጉት ይቅርታ ስለተደረገላቸው ሲሆን በሳምንት ወስጥ ይቅርታው በስህተት የተሰጠ መሆኑ ተገልጾ ወደ እስር እንዲመለሱ ተደርጓል። አመልካች ይቅርታው መሰረዙን ካወቁ ከ8 ወር በኋላ አቤቱታ ሊያቀርቡ የቻሉበት ምክንያት ስለመኖሩ አላቀረቡም። አመልካች በወ/ሕ/አንቀጽ 6፣ 9(1) እና በሕገ-መንግስቱ አንቀጽ 22(2) የተቀመጠውን መብት ማስጠበቅ የሚችሉት በስነ-ስርዓት ሕጉ የተቀመጠውን መርህ ተከትሎ አቤቱታ በስርዓቱ ሲቀርብ ነው። የአመልካች አቤቱታ ምክንያታዊ በሆነ ጊዜ ወስጥ ያልቀረበ በመሆኑ አቤቱታው ተቀባይነት ማጣቱ የሚነቀፍ አይደለም። አመልካች በሰበር አቤቱታቸው ላይ ይቅርታው ቀሪ መደረጉን እንዳወቁ መዝገቡ እንዲንቀሳቀስ ያላመለከቱት በይቅርታ አዋጁ መሠረት አቤቱታ ለሚመለከተው አካል አቅርበው ወጤቱን ሲጠባበቁ መሆኑን ቢገልጹም በስር ያልተነሳ በመሆኑ ተቀባይነት የለውም። ስለሆነም በስር የተፈጸመ መሠረታዊ የህግ ስህተት ባለመኖሩ ይጽናልን የሚል ነው። አመልካች የሰበር አቤቱታቸውን በሚያጠናክር መልኩ የመልስ መልስ አቅርበዋል።

የግራ ቀኝ ክርክር በአጭሩ ከላይ የተመለከተውን የሚመስል ሲሆን ከስር ፍ/ቤት ወሳኔ እና ጉዳዩ ለሰበር ያስቀርባል ተብሎ ከተያዘው ጭብጥ ጋር በማገናዘብ መርምረናል። መርምረን እንደተረዳነው አመልካች በስር ፍ/ቤት ያቀረቡት አቤቱታ ቀደም ብሎ ጥፋተኛ የተባለበትን ሕግ የተካወ አዲሱ አዋጅ ለጥፋቱ የተቀመጠውን ቅጣት አሻሽሎ የወጣ በመሆኑ በኢ.ፌ.ዴ.ሪ ሕገ-መንግስት አንቀጽ 22(2) መሰረት ቅጣቱ አዲስ በወጣው አዋጅ ድንጋጌ አግባብ እንደገና እንዲሰላለት ነው። የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት አቤቱታውን ተቀብሎ ከመረመረ በኋላ ተፈጻሚ በመሆን ላይ ያለውን ቅጣት የወሰነው የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት ቅጣቱን ሲወስን መነሻ ቅጣት በመያዝ ባለማስላቱ አዲሱን ሕግ ተፈጻሚ ለማድረግ እንደሚችገር ገልጾ አመልካች አቤቱታውን ለፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት አቅርበው መስተናገድ እንዳለባቸው በመጥቀስ ወስኗል። አመልካች በዚህ ወሳኔ ቅር ተሰኝቶ ያቀረቡት ይግባኝ ያስቀርባል ተብሎ በመታየት ላይ ባለበት ወቅት አመልካች በይቅርታ በመለቀቃቸው የጉዳዩ መታየት አስፈላጊ ሆኖ ባለመገኘቱ መዘገቡ ተዘግቷል። ይህ በእንዲህ እንዳለ ይቅርታውን የሰጠው አካል ይቅርታው በስህተት የተሰጠ መሆኑን በመግለጽ ይቅርታውን በማንሳቱና አመልካች ቅጣቱን መፈጸም እንዲጀምሩ ከተደረገ ከ8 ወር በኋላ አመልካች የተዘጋው መዘገብ እንዲንቀሳቀስላቸው ቢጠይቁም የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት ዘግይቶ የቀረበ አቤቱታ ነው በማለት ሳይቀበላቸው ቀርቷል። የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት አመልካች መዘገቡ እንደገና ተከፍቶ እንዲንቀሳቀስላቸው ያቀረቡትን አቤቱታ ከ8 ወር በላይ ዘግይቶ የቀረበ ነው በማለት ወድቅ ማድረግ በአግባቡ ነው? ወይስ አይደለም? የሚለውን ቀጥለን እንመልከት።

በመሠረቱ የወ/መ/ሕ/ሥ/ሥ ለይግባኝ ማቅረቢያና ተያያዥ ጉዳዮች የጊዜ ገደብ ቢያስቀምጥም በመታየት ላይ ያለ መዘገብ መዘጋቱ አስፈላጊ ሆኖ ከተዘጋ በኋላ እንደገና መክፈቱ አስፈላጊ ሆኖ ሲገኝ በምን ያህል ጊዜ ውስጥ አቤቱታ ሊቀርብበት እንደሚገባ በሕግ የጊዜ ገደብ አልተቀመጠም። ይህ በሚሆንበት ወቅት የጊዜ ገደቡ የሚወሰነው የጉዳዩን ሁኔታዎችና የአቤቱታውን ዓይነት በመመልከት እንጂ ከተወሰነ ጊዜ በኋላ የቀረበው አቤቱታ ተቀባይነት የለውም በሚል ድምዳሜ ላይ በመድረስ አይደለም።

በተያዘው ጉዳይ መዘገቡ እንዲዘጋ ምክንያት የሆነው የአመልካች ጥፋት ወይም ይግባኝን አለመፈለግ ሳይሆን ይቅርታውን የሰጠው አካል የፈጸመው ስህተት ነው።

እንዲሁም የተዘጋው መዝገብ ከምን ያህል ጊዜ በኋላ ሊከፈት እንደሚችልና እንደማይችል በግልጽ በሕጉ ያልተደነገገ መሆኑ አመልካች ፈጥኖ አቤቱታውን እንዳያቀርብ የሚያደርገው ከመሆኑ አንጻር በሕጉ ክፍተት ምክንያት አመልካች መብቱን ሊያጣ አይገባም። ከዚህ በተጨማሪ አመልካች የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ሕገ-መንግስት አንቀጽ 22(2)፣ የወ/ሕ/አንቀጽ 6 እና 9(1)ን መሠረት በማድረግ አቤቱታ ያቀረበበት ጉዳይ በባህሪው እንደመደበኛ የክርክር ጉዳይ የሚታይ ሳይሆን አቤቱታ በቀረበ ጊዜ ሊስተናገድ የሚችል ከመሆኑም በላይ አቤቱታውን በቀጥታ ለፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት በማቅረብ ማስወሰን እንዲችል ከፍተኛው ፍ/ቤት በወሳኔው የገለጸበት ከመሆኑ አንጻር መዝገቡ እንደገና አይንቀሳቀስም መባሉ ምክንያታዊ አይደለም።

ሲጠቃለል የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት አመልካች የተዘጋው መዝገብ እንዲንቀሳቀስለት የጠየቀበትን አቤቱታ በሥነ-ሥርዓት ሕገ-መንግስት በግልጽ የጊዜ ገደብ ባልተቀመጠበትና ለመዝገቡ መዘጋትም ዋናው ምክንያት የይቅርታ ሰጪው አካል ስህተት እንጂ የአመልካች ቸልተኝነት ወይም ይግባኙን አለመፈለጉ ባልሆነበት ሁኔታ የተዘጋውን መዝገብ ለማንቀሳቀስ አመልካች በቂ ምክንያት አላቀረበም በማለት የሰጠው ትዕዛዝ የአመልካችን መብት የሚያጣብብና መሠረታዊ የሕግ ስህተት የተፈጸመበት በመሆኑ ሊሻር የሚገባው ሆኖ ተገኝቷል። በመሆኑም የሚከተለው ተወስኗል።

ው ሳ ኔ

1. የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት በመ/ቁ 141372 ሚያዝያ 04 ቀን 2011 ዓ.ም የሰጠው ትዕዛዝ በወ/መ/ሕ/ሥ/ሥ/ቁ 195(2/ለ/2) መሠረት ተሸሯል።
2. የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት የተዘገውን መዝገብ እንደገና በማንቀሳቀስ በይግባኙ ላይ ግራ ቀኙን በማከራከር ተገቢውን እንዲወስን ጉዳዩን መልሰንለታል። ይጻፍ።
3. መዝገቡ ተዘግቷል፤ ተመላሽ ይደረግ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ማ/አ